

Sygn. akt V ACa 984/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Kurzawa

Sędziowie: SA Edyta Jefimko

SO del. Bernard Chazan (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Jędrak

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R., J. J., A. G., U. J., R. Ż., L. Ż., P. G., M. G. (1), P. J., A. W., T. J., D. P., L. K., B. S.

przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej (...) przy ul. (...)

w W.

o ustalenie istnienia uchwał

na skutek apelacji powodów: J. J., A. G., P. G., M. G. (1) i P. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 4 stycznia 2016 r., sygn. akt IV C 789/15

***uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu
w Warszawie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.***

Edyta Jefimko Przemysław Kurzawa Bernard Chazan

Sygn. akt V ACa 984/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 sierpnia 2015 r. A. R., J. J., A. G., U. J., R. Ż., L. Ż., P. G., M. G. (1), P. J., A. W., T. J., D. P., L. K., B. S. wnieśli o ustalenie istnienia dwóch uchwał Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w W.: uchwały nr (...) w sprawie odwołania zarządu wspólnoty w osobach M. B. i G. W. oraz uchwały nr (...) w sprawie powołania do zarządu W. M.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, podnosząc brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. oraz niezasadność podnoszonych przez powodów zarzutów odnoszących się do nieprawidłowości podczas głosowania.

Wyrokiem z dnia 4 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo w całości, obciążył powodów kosztami postępowania i zasądził od nich solidarnie na rzecz strony pozwanej kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Rozstrzygnięcie to zapadło w oparciu o przedstawione poniżej ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji.

Powodowie są członkami pozwanej wspólnoty mieszkaniowej. W dniu 25 marca 2015 r. do porządku obrad zebrania właścicieli włączono głosowanie nad uchwałami nr(...) i nr (...), lecz wobec braku wystarczającej liczby właścicieli lokali głosowanie miało odbyć się w drodze indywidualnego zbierania głosów. Zgodnie z ustaleniami podjętymi podczas tego zebrania termin zgłaszania się kandydatów do zarządu ustalono do dnia 10 kwietnia 2015 r. W dniu 1 lipca 2015 r. zarząd wspólnoty w osobach M. B. i G. W. sporządził protokół głosowania m.in. w sprawach ww. uchwał, w którym stwierdzono, że w dniu 30 czerwca 2015 r. głosowanie zostało zamknięte. Podano, że za podjęciem uchwały nr (...) głosowało 48,588 %, a najwięcej głosów „za” spośród zgłoszonych pięciorga kandydatów do zarządu wspólnoty otrzymał W. M.. Niektórzy właściciele dwukrotnie oddali głosy, przy czym były to głosy różne.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo podlega oddaleniu z uwagi na brak po stronie powodów interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. Interes prawny jest kategorią obiektywną i musi być wykazany przez stronę powodową. Pojęcie to należy, zdaniem sądu pierwszej instancji, interpretować szeroko, obejmując nim także interes niemajątkowy. Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie.

Sąd Okręgowy uznał, że powodowie nie wykazali tak rozumianego interesu prawnego, ograniczając się do przedstawienia ogólnikowych twierdzeń. Nie jest przy tym wystarczającą przesłanką stwierdzenie, iż powodowie są właścicielami lokali w pozwanej wspólnotie. Sąd pierwszej instancji wskazał, iż powodowie mają jedynie interes faktyczny, ponieważ są zainteresowani, aby w skład zarządu wchodziły osoby, na które oddali swój głos, co jednak nie jest tożsame z interesem prawnym.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy powództwo oddalił, orzekając o kosztach postępowania na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.

Z wyrokiem sądu pierwszej instancji nie zgodzili się powodowie: P. J., J. J., A. G., U. J., R. Ż., L. Ż., M. G. (2) i L. K., którzy zaskarżyli to orzeczenie w całości, zarzucając naruszenie art. 189 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne uznanie, iż powodowie nie mają interesu prawnego w zakresie żądania ustalenia podjęcia uchwał przez wspólnotę uchwał o odwołaniu dotychczasowego zarządu i powołaniu nowego, co skutkowało nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy. Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył także w całości P. G., który zarzucił:

- przekroczenie przez sąd pierwszej instancji granicy swobodnej oceny dowodów w zakresie, w jakim sąd badał istnienie interesu prawnego powodów do wystąpienia z powództwem na podstawie art. 189 k.p.c., polegające na nierozważeniu wszystkich podniesionych przez powodów twierdzeń i dowodów na ich poparcie, w tym dopuszczenie dowodu jedynie z części kart do głosowania nad uchwałami nr (...), jak również oparcie rozstrzygnięcia jedynie na części zeznań świadka M. P.;
- naruszenie art. 189 k.p.c. poprzez uznanie, że powodowie nie wykazali interesu prawnego do wystąpienia z powództwem i oddalenie powództwa na tej podstawie oddalenie, a w konsekwencji także nierozpoznanie istoty sprawy;
- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie, z jakich względów sąd uznał, że interes powodów jest tylko interesem faktycznym.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu

apelacyjnym według norm przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Postanowieniem z dnia 11 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy, na podstawie art. 370 k.p.c., odrzucił apelację R. Ż., L. Ż. oraz L. K., jako wniesioną po terminie. Z tego samego względu, postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2017 r., odrzucona została także apelacja wniesiona przez U. J.. Orzeczenia te są prawomocne.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji wniesionej przez: P. J., J. J., A. G., U. J. oraz M. G. (2) oraz o odrzucenie apelacji wniesionej przez P. G.. Wniosła nadto o zasądzenie od skarżących solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacje wniesione przez powodów zasługują na uwzględnienie w zakresie w jakim prowadzą do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

W pierwszej kolejności wskazać jednak należy, iż chybione jest stanowisko strony pozwanej co do konieczności odrzucenia apelacji wniesionej przez P. G.. Jak bowiem wynika z elektronicznego potwierdzenia odbioru (k. 702), w dniu 2 lutego 2016 r. miała miejsce druga awizacja przesyłki zawierającej odpis wyroku sądu pierwszej instancji oraz pisemnego uzasadnienia tego orzeczenia. Nie jest to więc data, w której upływał termin powtórnej awizacji. Dlatego wniesienie apelacji w dniu 19 lutego 2016 r. nastąpiło w dwutygodniowym terminie, o którym mowa w art. 369 § 1 k.p.c.

Powództwo w sprawie niniejszej zostało oparte na art. 189 k.p.c., który przewiduje m.in. możliwość żądania ustalenia istnienia stosunku prawnego lub prawa. Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że wykazanie interesu prawnego stanowi materialno - prawną przesłankę, od której spełnienia uzależnione jest dochodzenie tego roszczenia. Badanie interesu prawnego powoda w ubieganiu się o wydanie rozstrzygnięcia ustalającego prawo lub stosunek prawny powinno wyprzedzać badanie ustalenia prawa czy stosunku prawnego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r., I ACa 1178/15), natomiast brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa stanowi wystarczającą przesłankę do jego oddalenia bez konieczności badania ustalenia prawa (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 maja 2017 r., I ACa 452/16). Dlatego też, sąd pierwszej instancji, przyjmując brak interesu prawnego po stronie powodów, miał podstawy ku temu, aby odstąpić od badania pozostałych przesłanek, od których uzależnione jest stwierdzenie, że uchwały opisane w pozwie zostały skutecznie podjęte i istnieją w obrocie prawnym. Stanowisko to zostało jednak oparte na błędnym przyjęciu niespełnienia pierwszej z przesłanek określonych w art. 189 k.p.c., a więc braku interesu prawnego.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest kategorią obiektywną i występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka. W grę wchodzi przy tym sytuacja, gdy powód może uczynić zadość potrzebie ochrony swej sfery prawnej przez samo ustalenie istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2001 r., I CKN 425/00, z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 29/00, z dnia 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11, z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11 i z dnia 19 września 2013 r., I CSK 727/12). W procesie o ustalenie strona powodowa musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie, stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między tymi stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09). W orzecznictwie daje się zauważyć postępującą tendencję do elastycznego, szerokiego pojmowania pojęcia "interesu prawnego" w rozumieniu art. 189 k.p.c., z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy oraz tego, czy w drodze innego powództwa np. o świadczenie strona może uzyskać pełną ochronę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

27 stycznia 2004 r. II CK 387/02). Należy przy tym podkreślić, że ojęcie interesu powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej. Wynika to z obowiązujących standardów międzynarodowych oraz z art. 45 Konstytucji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., II CSK 395/05, z dnia 1 kwietnia 2004 r., II CK 125/03 i z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 58/01).

Akceptując powyższe założenia, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, iż stanowisko sądu pierwszej instancji co do braku interesu prawnego po stronie powodów jest pozbawione podstaw. Teza, jakoby interes powodów wyczerpywał się w sferze faktów, w związku z ich oczekiwaniem co do udziału w zarządzie wspólnoty konkretnych osób nie jest przekonująca, a nadto nie została opatrzona uzasadnieniem, co uzasadnia podniesienie zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Jak trafnie podnoszą skarżący, uchwały, których istnienie stanowi element podstawy faktycznej powództwa, mogą kształtować sytuację wewnątrz wspólnoty, ale także odnoszą realny skutek w sferze relacji wspólnoty z podmiotami zewnętrznymi. Członkowie zarządu, są przedstawicielami właścicieli lokali, a podejmowane czynności wywołują określone skutki, nie tylko w sferze faktów, ale także co do praw członków wspólnoty. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali zarząd m.in. kieruje sprawami wspólnoty i reprezentuje ją za zewnątrz oraz w stosunkach pomiędzy wspólnotą a poszczególnymi właścicielami lokali (art. 21 ust. 1), samodzielnie podejmuje czynności zwykłego zarządu (art. 22 ust. 1), kieruje do sądu żądanie rozstrzygnięcia spraw wspólnoty (art. 24), zwołuje zebrania (art. 31 pkt a), czy zawiadamia o nich członków wspólnoty (art. 32 ust. 1). W okolicznościach sprawy spór odnosi się do sfery zarządu nieruchomością wspólną, zaś wykonywanie zarządu tą nieruchomością jest wykonywaniem prawa majątkowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2006 r., II CZ 78/06 i z dnia 9 września 2010 r., I CZ 44/10 oraz uchwała z dnia 9 grudnia 2005 r., III CZP 111/05). W związku z tym powództwo w przedmiotowej sprawie realizuje rozumiany w powyższy sposób, obiektywnie istniejący interes ekonomiczny powodów, jaki wynika z ich prawa własności nieruchomości, a dobro chronione przez powodów bezpośrednio wpływa na sferę ich interesów majątkowych. Nie ma przy tym znaczenia fakt, iż sporne uchwały nie dotyczą bezpośrednio osoby żadnego z powodów, ponieważ to nie oni zostali objęci wnioskiem o usunięcie z zarządu i nie oni kandydowali do tego organu. Jak bowiem trafnie stwierdził Sąd Najwyższy, potrzeba szerokiego rozumienia interesu prawnego prowadzi do wniosku, że ma go także podmiot, na którego prawa lub obowiązki w jakimś zakresie może wpłynąć istnienie lub nieistnienie prawa przysługującego innym podmiotom lub stosunku prawnego łączącego inne podmioty (por. wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 24/10). Należy także przyjąć, iż w istocie powodowie, wobec decyzji dotychczasowego zarządu o zakończeniu głosowania, nie mają, poza drogą sądową, możliwości doprowadzenia do wyjaśnienia wątpliwości odnoszących się do uzyskania bądź nieuzyskania przez projekty uchwał wymienionych w pozwie wymaganej większości. W ramach tej drogi przysługuje im jedynie powództwo o ustalenie oparte na treści art. 189 k.p.c. Zdaniem sądu odwoławczego, nie można zakwestionować interesu prawnego, gdy wydanie orzeczenia na podstawie art. 189 k.p.c. ma znaczenie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych, możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, albo sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem. Okoliczności te przesądzają, zdaniem sądu drugiej instancji o istnieniu po stronie powodów interesu prawnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przyjąć należy, że źródłem interesu prawnego powodów, będącego materialnoprawną przesłanką uwzględnienia powództwa na podstawie art. 189 k.p.c., jest ich stosunek członkostwa w pozwanej wspólnocie. Stanowisko takie konsekwentnie prezentuje Sąd Najwyższy (wyroki z dnia 30 września 2015 r., I CSK 773/14, z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 24/10 i z dnia 14 marca 2013 r., I CSK 382/12) i znajduje ono odzwierciedlenie w orzecznictwie sądów powszechnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 lutego 2015 r., I ACa 721/14). Do chwili rozstrzygnięcia przez sąd kwestii istnienia lub nieistnienia ww. uchwał w obrocie prawnym po stronie powodów istnieć będzie stan niepewności co do ich związania bądź braku związania tymi uchwałami, co przesądza o istnieniu ich interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny uznał, iż zarzut apelacyjny dotyczący naruszenia przez sąd pierwszej instancji art. 189 k.p.c. jest uzasadniony. W istocie bowiem powodowie posiadają interes prawny, który umożliwia im poddanie pod osąd kwestii istnienia opisanych w pozwie uchwał.

Interes ten musi istnieć przez cały tok postępowania, co wynika z treści art. 316 § 1 k.p.c., mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym z mocy art. 391 § 1 k.p.c. i nakazującego uwzględniać przy orzekaniu stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. W odpowiedzi na apelację strona pozwana podniosła, iż w dniu 11 stycznia 2016 r. właściciele lokali podjęli uchwałę nr (...) w sprawie uzupełnienia składu zarządu wspólnoty o osobę R. O., wadliwie przyjmując, iż okoliczność ta eliminuje stan niepewności w stosunkach prawnych pomiędzy powodami a wspólnotą. Dalsze zmiany w składzie zarządu wspólnoty mieszkaniowej nie wykluczają bowiem ustalenia, że w okresie poprzedzającym podjęcie uchwały nr(...) skład ten był zgodny z treścią uchwał nr(...) i nr (...) (o ile – jak twierdzą powodowie - zostały one podjęte), nawet jeśli nie spełniałby wymogu składu trzyosobowego. W zależności od wyniku niniejszego postępowania może się okazać, że obecnie zarząd pozwanej wspólnoty składa się z jednego, dwóch, trzech lub czterech członków, co może wymagać podjęcia w przyszłości dalszych działań, lecz nie przekreśla interesu prawnego powodów w żądaniu ustalenia istnienia uchwał nr(...) i nr (...). Mając na uwadze zakreśloną w pozwie podstawę faktyczną powództwa, uznać więc należy, że po stronie powodowej występuje interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., uzasadniający dochodzenie ustalenia istnienia uchwał pozwanej wspólnoty.

Interes prawny w sprawie o ustalenie stosunku prawnego lub prawa nie decyduje wprost o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje. Można zatem powiedzieć, że ustalenie interesu prawnego otwiera tylko osobie zainteresowanej możliwość wykazania swoich racji co do istnienia stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 24/10). Orzeczenie Sądu Okręgowego, opierające się na przyjęciu braku tego interesu po stronie powodów, skutkuje nierozpoznanie istoty sprawy, bowiem nie zostały zbadane merytoryczne przesłanki roszczenia. Sąd pierwszej instancji zaniechał ustaleń faktycznych w tym zakresie i oddalił wnioski dowodowe złożone na tę okoliczność, pozbawiając powodów możliwość wykazania zasadności powództwa, co uzasadnia uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2014 r., I ACa 441/14).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialnoprawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017 r., II CZ 134/16, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/16). Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną powodową podstawę faktyczną i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Skorzystanie w takim wypadku z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2017 r., V CZ 77/16 i z dnia 9 lutego 2017 r., IV CZ 108/16).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy powinien uzupełnić postępowanie dowodowe zgodnie z wnioskami stron i poczynić ustalenia faktyczne w zakresie istotnym dla dokonania oceny, czy w rzeczywistości doszło do podjęcia uchwał, których ustalenia istnienia oczekują powodowie. Konieczne będzie więc wyjaśnienie, czy i ewentualnie na jakiej podstawie głosowanie zostało zakończone, pomimo tego, że – jak stwierdził zarząd w ówczesnym składzie, projekty uchwał nie uzyskały wymaganej większości pozwalającej na stwierdzenie, że zostały przyjęte bądź odrzucone przez członków wspólnoty mieszkaniowej. Ponadto, ustalenia wymaga to, czy faktycznie za podjęciem tych uchwał nie głosowali właściciele dysponujący większością udziałów. W tym celu niezbędne będzie dokonanie weryfikacji sposobu, w jaki głosowali właściciele, z uwzględnieniem głosów oddanych dwukrotnie i prawnych konsekwencji ewentualnej zmiany decyzji przez część głosujących. Dopiero wówczas możliwe będzie ustalenie, czy jedna bądź obie uchwały uzyskały większość niezbędną do ich podjęcia, a w konsekwencji, czy powództwo zasługuje na uwzględnienie.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku z dnia 20 grudnia 2017 r. Pozostawienie sądowi pierwszej instancji rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego znajduje oparcie w treści art. 108 § 2 k.p.c.

SSA Edyta Jefimko SSA Przemysław Kurzawa SSO (del) Bernard Chazan